

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
менеджменту та бізнесу
Протокол №1 від 25.08.2023 р

Проректор з навчально-методичної роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

ОСНОВИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 Управління та адміністрування
073 Менеджмент
перший (бакалаврський)
Бізнес-адміністрування

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробники :
д.е.н., професор

Ганна ЧЕРНОІВАНОВА

д.е.н., професор

Підписано КЕП

Ірина ЧМУТОВА

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Гарант програми

Ольга МИРОНОВА

Харків
2023

ВСТУП

Сучасні умови господарювання підвищують роль науки в прийнятті управлінських рішень. Тому майбутньому спеціалісту з менеджменту необхідно мати значний рівень теоретичних знань та практичних умінь у проведенні наукових досліджень та їх ефективної організації. Менеджер повинен уміти самостійно організовувати свою наукову діяльність, а також знати як впроваджувати накопичені знання у практичній діяльності. Поряд із цим сучасний керівник потребує досвіду щодо формування наукового потенціалу підприємства, що супроводжується підбором та навчанням високопрофесійного персоналу. Така діяльність також зумовлює необхідність використання наукового підходу.

У процесі навчання здобувачі отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконують завдання щодо практичного застосування одержаних знань. Вивчення теоретичних положень навчальної дисципліни «Основи науково-аналітичних досліджень» потребує закріплення їх за допомогою лабораторних занять і це складає значну частину дисципліни.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння знаннями теоретико-методологічних засад, практичними навичками організації науково-аналітичних досліджень та їх впровадження в діяльність підприємств.

Завданнями навчальної дисципліни є:

вміння формулювати тему, проблему та мету наукового дослідження у їх логічному взаємозв'язку;

набуття навичок щодо структуризації предметної області дослідження;

вміння обґрунтовувати актуальність обраної теми та значущість наукового результату, що прогнозується;

здобуття досвіду побудови діаграми осіб, зацікавлених у використанні результатів дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність усіх предметів та явищ, які повинні бути враховані під час наукового дослідження для правильного розуміння проблеми та вирішення поставленого завдання.

Об'єкт навчальної дисципліни - є процес наукового дослідження.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен володіти здобувач вищої освіти
PH 2	ЗК2
PH 3	ЗК9
	ЗК10

PH6	СК10
	СК12
PH9	ЗК9
PH16	ЗК9
	ЗК11
PH17	ЗК9
PH21	ЗК5
	СК2

де ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК11. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК12 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення

PH2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

PH3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

PH6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

PH9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

PH16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

PH17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

PH21. Демонструвати комунікативні, дослідницькі, технологічні та крос-культурні навички, необхідні для аналізу бізнес-ситуацій, готувати, обґрунтовувати і презентувати управлінські рішення

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи наукової діяльності

Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідження.

1.1. Характеристика науки та наукової праці.

Класифікація наук. Основні функції науки. Основні категорії науки: теорія, факт, гіпотеза, концепція. Етапи становлення науки. Наукове мислення.

1.2. Характерні риси наукової роботи.

Системні елементи теми наукового дослідження. Постановка теми, проблеми, мети та завдань наукового дослідження. Актуальність теми. Об'єкт та предмет наукового дослідження. Структурна модель предметної області. Види наукових результатів. Достовірність та обґрунтованість наукового результату. Поняття нового наукового результату. Діаграма зацікавлених осіб.

Тема 2. Методи роботи з поняттями

2.1. Правила формування визначення.

Істотні ознаки предметів. Взаємозв'язок понять та слів. Зміст та обсяг понять. Відношення між поняттями. Родові та видові поняття. Узагальнення та обмеження понять. Види понять. Визначення. Правила формування визначень.

2.2. Класифікація понять.

Класифікація понять. Правила формування класифікацій. Помилки у класифікаціях.

Змістовий модуль 2. Технологія науково-аналітичних досліджень досліджень

Тема 3. Технологія роботи з літературою

3.1. Методика вивчення та обробки літературних джерел.

Необхідність вивчення наукової літератури. Типологія науково-технічної інформації, основні види видань. Методика та техніка пошуку інформації. Складання бібліографії. Методика вивчення та обробки літературних джерел. Вивчення книг та статей.

3.2. Робота з науковою літературою.

Технологія «повільного» та «швидкого» читання. Принципи читання. Види аналізу та запам'ятовування інформації. Анотація, виписка, конспект, наукове реферування, науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування. Пошук інформації в Інтернеті. Пошукові системи.

Тема 4. Презентація результатів дослідження

4.1. Правила побудови презентації дослідження.

Презентація результатів дослідження. Стаття, тези доповіді, монографія. Науково-технічний звіт. Звіт студента з НДРС.

4.2.Правила побудови доповіді.

Системні елементи наукової дискусії. Способи аргументації в науковій дискусії. Загальні уявлення про публічний виступ. Ораторська мова як процес. Імпровізація.

Тема 5. Методи та моделі у наукових дослідженнях.

5.1. Математичні моделі.

Методи дослідження економічного життя. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Аналогія. Ідеалізація, абстрагування, ранжування. Методи встановлення причинних зв'язків.

5.2.Методи емпіричного дослідження

Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент.

5.3.Методи теоретичного дослідження

Методи теоретичного дослідження: абстракція, ідеалізація, формалізація, узагальнення, розумовий експеримент, аксіоматичний метод, гіпотетичний метод, моделювання.

5.4.Моделі та моделювання

Моделі та моделювання – інструмент науки. Етапи моделювання. Типи моделей. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей.

Перелік лабораторних занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік лабораторних занять

Назва теми	Зміст
1	2
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Виконання завдань щодо виокремлення системних елементів теми наукового дослідження, структуризації предметної області дослідження. Формулювання теми науково-аналітичного дослідження. Забезпечення достовірності та обґрунтованості наукового результату.
Тема 2. Методи роботи з поняттями	Виконання завдань щодо усвідомлення правил формування визначення. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.
Тема 3. Технологія роботи з літературою	Вирішення практичних завдань щодо засвоєння методики вивчення та обробки літературних джерел.
Тема 4. Презентація результатів досліджень	Складання конспекту, реферату, анотації наукових робіт (статей, тез доповідей, монографій). Складання бібліографії наукових публікацій за темою дослідження

Тема 5. Методи та моделі у наукових дослідження	Вирішення практичних завдань щодо засвоєння методів дослідження економічних явищ та процесів. Застосування методів емпіричного дослідження економічних об'єктів. Побудова моделі для науково-аналітичного дослідження. Вивчення правил формулювання висновків. Вивчення правил побудови презентації результатів дослідження
---	---

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до лабораторних занять щодо забезпечення достовірності та обґрунтованості наукового результату. Виконання завдань щодо вибору та обґрунтування теми дослідження.
Тема 2. Методи роботи з поняттями	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел. Підготовка до лабораторних занять. Розмежування родових та видових понять.
Тема 3. Технологія роботи з літературою	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел.. Виконання лабораторних завдань, спрямованих на пошук інформації в Internet за допомогою пошукових систем.. Підготовка . до письмової контрольної роботи (тема 1-3).
Тема 4. Презентація результатів досліджень	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел. Підготовка до лабораторних занять. Вивчення видів висновків науково-аналітичних досліджень. Підготовка до письмової контрольної роботи (тема 1-5).
Тема 5. Методи та моделі у наукових дослідженнях	Вивчення лекційного матеріалу, підбір та огляд літературних джерел. Підготовка до лабораторних занять. Підготовка презентації за обраною темою наукового дослідження. Підготовка до письмової контрольної роботи (тема 4-5).

Кількість годин лекційних, лабораторних та годин самостійної роботи наведено у робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни «Основи науково-аналітичних досліджень» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних/лабораторних заняттях передбачено застосування наступних методів навчання та викладання: проблемні лекції (теми 1,2, 4, 5), семінар-дискусія (тема 2, 4), індивідуальна дослідницька робота (тема 1,2,4,5); презентація (тема 2, 3,4,5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторних заняття, а також виконання самостійної роботи.

Контрольні заходи оцінювання включають:

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна оцінка – 100 балів, мінімальна оцінка, що дає можливість здобувачу отримати залік – 60 балів).

Поточний контроль включає оцінювання знань здобувача під час лекцій та лабораторних занять та виконання компетентнісно-орієнтованих завдань, виконання та презентації, дозволить накопичити 100 бали та включає:

виконання здобувачем вищої освіти компетентнісно-орієнтованих завдань за темами - 8 балів (п'ять завдань протягом семестру, максимум - 40 балів);

поточна контрольна робота 1 у вигляді тестів, включає теми 1–3. Максимальна оцінка – 12 балів;

поточна контрольна робота 2, включає теми 4–5. Максимальна оцінка – 12 балів;

Самостійна робота дозволить накопичити за вивчення теоретичного матеріалу:

написання есе за темами - 8 балів (два есе протягом семестру, максимум - 16 балів),

творчі завдання - 10 балів (два творчих завдання протягом семестру, максимум - 20 балів),

підготовка до заліку :

1) вивчення теоретичного матеріалу з попередньої лекції перед кожним наступним лекційним заняттям. Оцінюється за такими критеріями: вміння систематизувати знання за окремими темами; вміння робити обґрунтовані висновки; володіння категорійним апаратом;

2) збирання, узагальнення, обробка інформації, необхідної для написання наукового дослідження. Оцінюється за такими критеріями: навички і прийоми виконання практичних завдань; вміння знаходити необхідну інформацію; здійснювати її систематизацію та обробку..

Семестровий контроль проводиться у формах диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Пушкар О. І. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Пушкар ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (9,76 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 866 с. - Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23346>.

2. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.

3. Медвідь В. Ю. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. / В. Ю. Медвідь, Ю. І. Данько, І. І. Коблянська. - Суми: СНАУ, 2020. - 220 с

4. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 172 с. - Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/17865>

Додаткова

5. Івахненко С. Філософсько-світоглядні основи наукових досліджень в обліку та аудиті у контексті підготовки докторів філософії (PhD) / С. Івахненко // Вища школа. — 2022. — № 3 - 4. — С. 54-69. - Режим доступу: <https://ush.kiev.ua:8443/khkhneu/DocumentDescription?docid=KhKHNEU.2968745>

6. Lytvynenko A. O. Technologies developing critical thinking modern entrepreneur / A. O. Lytvynenko // Держава та регіони. / Серія: Економіка та підприємництво. – 2020. – № 5 (116). – С. 60 – 65. Access mode: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24302>

7. Грузіна І. Розвиток наукових підходів до дослідження організації / І. Грузіна // Бізнес Інформ. – 2022. – № 2. – С. 132-139. - Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27651>.

8. Mitiagina T. The development of reflexivity and critical thinking as pillars for the emergence of creativity / T. Mitiagina, I. Bezugla / Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30-31 травня 2019 р. : тези доповідей. – Х.: ДІСА ПЛЮС, 2019. - С. 368-369. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22069>.

Інформаційні ресурси

9. Електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
10. Електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com>. Веб-сайт з менеджменту. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/>
11. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>